

KORTE MEDEDELINGEN

SHORT COMMUNICATIONS

PHYLLOSCOPUS BONELLI BONELLI IN NEDERLAND GEVANGENBonelli's warbler *Phylloscopus bonelli bonelli* caught in the Netherlands

K. H. VOOUS

Op 5 september 1969 werd door Dr. J. A. Smits (Hilversum) in de bosjes achter de eendenkooi op Schiermonnikoog een Bergfluiters *Phylloscopus bonelli* gevangen, geringd en weer vrij gelaten (ring Vogeltrekstation Arnhem S 400126). De gevangen vogel werd mede door enkele ornithologen van het Vogelwerkkamp van het Biologisch Laboratorium van de Vrije Universiteit (o.a. G. Boere, J. Buker, E. Nieboer, E. Osieck) bekeken, gefotografeerd, gemeten en de determinatie bevestigd. De volgende gegevens werden vastgesteld:

Gewicht $7\frac{1}{2}$ gram (onderhuids vet alleen rond de cloaca). Vleugel 63, staart $47\frac{1}{2}$ mm.

Iris donkerbruin; bovensnavel hoornkleurig grijs met lichte snijrand; ondersnavel licht rose met witte snijrand; poten hoornkleurig.

Geen rui van kleine veren of pennen; de slagpennen waren gesleten, de staartpennen waren niet gaafrandig, maar gebruikt.

Op grond van de kleine vleugelmaat (die als balg-maat beneden de 63 mm zou komen te liggen), kan besloten worden dat deze vangst de ondersoort *P. bonelli bonelli* (Vicillot) betreft. Hiermede is de eerste subspecifieke determinatie van een in Nederland vastgestelde Bergfluiters mogelijk geworden. Tot nu toe vermeldde de „Avifauna van Nederland” (2e druk, 1970: 82) sinds 1958 acht gevallen zonder zich over de ondersoort te kunnen uitspreken.

C.N.A.: Bevestigde waarneming.

SUMMARY

Record of a specimen of Bonelli's Warbler *Phylloscopus bonelli* caught 5 September 1969 by Dr. J. A. Smits on the island of Schiermonnikoog, Netherlands. The relatively small measurements of the living bird (wing 63, tail $47\frac{1}{2}$ mm) indicate that the bird belongs to the western subspecies *P. b. bonelli*. Up to now all eight Netherlands records of the Bonelli's Warbler had to remain without subspecific identification.

Adres: Biologisch Laboratorium, Vrije Universiteit, Amsterdam.

AFWIJKENDE POPULATIE KOOLMEZEN

An abnormal population of Great Tits

K. H. VOOUS

Reeds enkele jaren lang worden door Dr. J. A. Smits te Hilversum bij zijn routine-ringwerk regelmatig Koolmezen gevangen, die hem opvielen door hun bleke verenkleed. Het waren zowel mannetjes als vrouwtjes, zowel meerjarige als jonge vogels, zodat bij hem al spoedig de gedachte uitging naar de aanwezigheid van een afwijkend kenmerk in een overigens normale Koolmezen-

populatie. De afwijkende eigenschap heeft klaarblijkelijk een kleine verspreiding, want de bedoelde vogels zijn alleen in en rondom Dr. Smit's tuin aange troffen. De vogels zijn niet alleen in de hand maar ook vrij vliegend als zodanig te onderscheiden. In totaal werden enkele tientallen bleke exemplaren geringd.

Dr. Smits toonde mij enkele van zijn gevangen vogels, zowel „normale” als „bleke” exemplaren.

Een van de bleke exemplaren werd opgenomen in de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam Coll. Nr. 23.120, ♂ overjarig, 9 januari 1971, vleugel 75, staart 69 mm. De vogel valt op door het vrijwel ontbreken van groen op de bovenzijde, waardoor de mantel er overwegend mat-blauw-grauw uitziet, met iets van groen in de nek. Op de onderzijde ontbreekt het geel vrijwel volkomen; links en rechts van de zwarte buikstreep is de kleur bleek en vuil beige-gelig, op een afstand lijkt het vuil licht grijs, wat donkerder op de flanken.

Dr. H. N. Kluyver, wien ik er naar vroeg, verzekerde mij dat noch hemzelf noch een van zijn medewerkers tijdens hun uitvoerige Koolmezenstudies ooit zulke bleke vogels onder de ogen zijn gekomen.

Het Hilversumse exemplaar heb ik met grote series Koolmezen uit het gehele Euraziatische verspreidingsgebied vergeleken, waarbij vooral de Collectie Meinertzhagen in het Brits Museum van Natuurlijke Historie in Londen van groot nut was.

Zoals bekend kunnen talrijke geographische vormen van de Koolmees worden onderscheiden (volgens Vaurie in het palaearctische gebied alleen al 20 rassen), verdeeld in ondersoortgroepen met meer blauwgroene, grijsblauwe of grasgroene bovenzijde, gecombineerd met verschillende gradaties van bleekgele of vuilwitte onderzijde.

De vergelijking bracht twee belangwekkende zaken aan het licht.

1. Van alle bekende ondersoorten is er niet één, die in alle opzichten met de Hilversumse vogel overeenkomt. Maar de volgende vogels gelijken toch in opvallende mate op de Hilversumse:

Kleur van bovenzijde vrijwel identiek:

♂, 9 juni 1920, Halmyros, Kreta.

♂, 13 april 1953, Tel-Aviv, Israël (broedvogel).

De vogel van Kreta gelijkt ook op de onderzijde zeer sterk op de Hilversumse, maar is iets helderder en geler van tint. Hetzelfde geldt in iets sterkere mate voor de Israëlische vogel.

In het algemeen hebben Israëlische en Kretenser Koolmezen wel even bleke, maar toch wat helderder gele onderzijden en iets meer groen op de bovenzijden, om identiek met de Hilversumse genoemd te kunnen worden.

Andere Koolmezen, die er op lijken, zijn vogels uit Noord-Kansu in NW. China (*Parus major kansuensis sive P. major minor*): bij hen is de bovenzijde wel vrijwel identiek, doch de onderzijde mist de gele tint en is vuil wit met donkerder flanken.

2. Onder de honderden Koolmezen uit alle delen van Europa, die ik in museumcollecties heb gezien, waren er drie, die op boven- en onderzijde vrijwel identiek aan de Hilversumse vogel zijn: alle drie komen uit Jämtland, Zweden (Riisna en Frösön), waar zij door R. Netterström, preparateur en directeur van het Frösö Djurpark, in januari en februari 1957 zijn verzameld. Zij bevinden zich in het Brits Museum van Natuurlijke Historie. Hun afmetingen zijn: vleugel ♂ 75, 80½, ♀ 77½; staart ♂ 60, 69, ♀ 64½. Deze bleke vogels zijn evenwel in Zweden ook afwijkingen.

De conclusie zou kunnen zijn, dat onafhankelijk van elkaar op verschillende plaatsen in de grote aaneengesloten en in maten en kleuren opvallend homogene populatie van *Parus major major* genetische veranderingen kunnen optreden, die vrijwel identiek zijn en die resulteren in een pigmentatie van het verenkleed die in andere populaties, zoals die uit Kreta (*Parus major aphrodite*) en Israël (*P. m. terraesanctae*), regel is. Het is daarentegen nauwelijks aan te nemen, dat deze genetische verschillen door migratie van individuen zijn ontstaan, zodat aan locale, gelijk gerichte mutaties moet worden gedacht. Waardoor mutaties tot stand zijn gekomen, is uiteraard onbekend.

SUMMARY

A description is given of a pale-coloured specimen of Great Tit *Parus major*, belonging to a small population group of similar birds, living for several years amidst normally coloured birds of this species in a restricted area in Hilversum, Netherlands.

The bird, a ♂ (wing 75, tail 69 mm) is conspicuous by a reduction of yellow in the plumage, giving the upperside a predominantly pale bluish grey appearance, whereas the under parts are dirty yellowish buff, darker and greyer on the body sides.

A very similar coloration is in the whole distributional area only present in populations from Crete (*Parus major aphrodite*) and Israel (*P. m. terraesanctae*), but still these birds have on the whole a somewhat brighter, though equally pale, coloration, particularly on the under parts in which the yellow tinge is more vivid, less suppressed as in the Hilversum specimen.

Three practically similar birds have been found by the author in the collection of the British Museum of Natural History, originating from Jämtland, Sweden, where they have been collected in January and February 1957. They are equally conspicuous aberrations in the Scandinavian population.

Attention is called for the interesting aspect of these seemingly trivial cases of individual variation: genetical changes resulting in virtually identical plumage colorations can apparently occur independently within the enormous range of the otherwise homogenous populations of *Parus major major*. Besides, the result apparently resembles closely the genetical composition of populations living in other parts of the species' range.

Adres: Biologisch Laboratorium, Vrije Universiteit, Amsterdam.

RINGVANGST VAN EEN CETTIS ZANGER *CETTIA CETTI* IN ZUIDELIJK FLEVOLAND

A Cetti's Warbler caught in South Flevoland

D. A. JONKERS, G. R. M. JONKERS-KEMPER, J. v. d. GELD

Tijdens ringwerkzaamheden op 16 oktober 1971 in de polder Zuidelijk-Flevoland, ongeveer halverwege Muiderberg en Pampus-Haven, vingen wij